

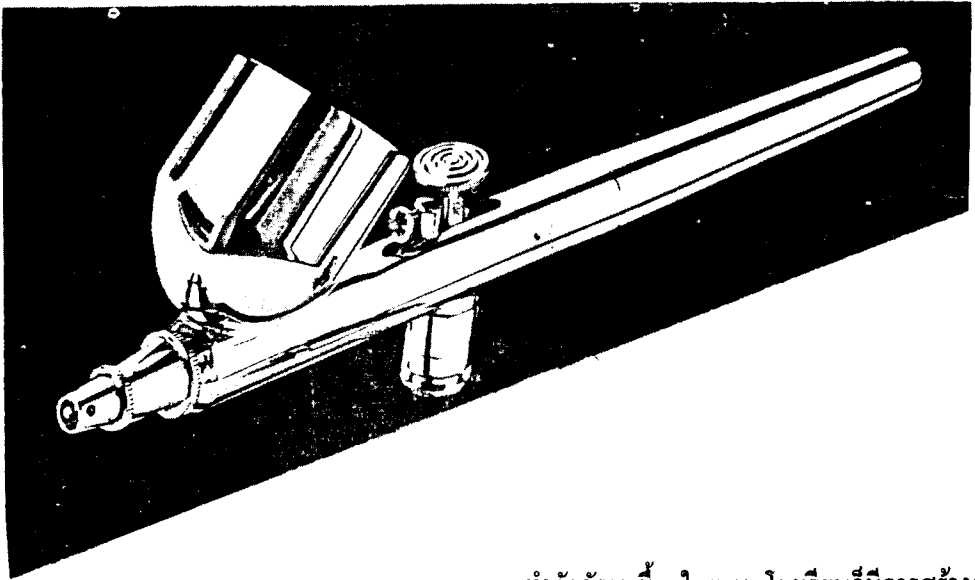
พู่กันลม

ความหมาย

พู่กันลม (Air Brush) หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการพ่นสีชนิดหนึ่ง ส่วนมากใช้ในการสร้างภาพ ออกแบบโฆษณา และตกแต่งสืบนวัสดุต่าง ๆ ลักษณะของเครื่องมือดังกล่าว ทำหน้าที่คล้ายพู่กันโดยมีลมเป่าสีให้พ่นออกมา สามารถสร้างสรรค์ให้เป็นรูปแบบต่าง ๆ ได้ พู่กันลมประกอบด้วยตัวพู่กันซึ่งมีหลายลักษณะ มีทั้งเป็นรูปทรงคล้ายปากกา และคล้ายเครื่องพ่นสีทั่วไป แต่มีขนาดเล็กกว่า ภายในเป็นรูให้ลมผ่านได้ บริเวณหัวของพู่กันสามารถปรับขนาดได้ มีเครื่องบังคับซึ่งใช้กดและโยกให้

ความเป็นมา

การสร้างภาพโดยใช้วิธีการพิมพ์ภาพแบบแม่พิมพ์หลายจุดนั้นเกิดขึ้นมานานแล้ว ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ดังพบหลักฐานที่ปรากฏตามผนังถ้ำต่าง ๆ เช่น ในถ้ำลาสโก (Lascaux) ในประเทศฝรั่งเศส บนผนังถ้ำจะปรากฏภาพเขียนต่าง ๆ ไว้ ซึ่งมืออยู่ภาพหนึ่งเป็นภาพมือ โดยใช้มือวางทาบบนผนังแล้วใช้สีพ่นบนมือ หรือตะลงไปรอบ ๆ จะทำให้ปรากฏเป็นรอยของรูปมือ ซึ่งลักษณะภาพดังกล่าวจัดเป็นวิธีของภาพพิมพ์แม่พิมพ์หลายจุดด้วย ช่างโรมันนิยมใช้วิธีการนี้มาดัดแปลงในการ

สีออกมาน้อยได้ตามต้องการ และมีท่อต่อเข้ากับเครื่องเป่าลม เมื่อคิดเครื่องเป่าลม สมจะผ่านไปตามท่อและเข้าไปในตัวพู่กันพ่นสีออกมา ผู้ใช้งานจะจับพู่กันปรับเครื่องบังคับให้สีพ่นออกเพื่อสร้างสรรค์งานต่อไป การใช้พู่กันลมพ่นสีจะได้สีเขียว เขียว มักใช้ควบคู่กับการพิมพ์ภาพแบบแม่พิมพ์หลายจุด (stencil) เพราะสามารถใช้เทปกาวหรือน้ำยปิดบังส่วนที่ไม่ต้องการให้สีติด คงปล่อยให้ว่างไว้เฉพาะส่วนที่ต้องการให้สีติดแล้วพ่นสีต่าง ๆ ตามรูปแบบที่ต้องการต่อไป

ทำตัวอักษรขึ้น ในระบบโรงเรียนก็มีการสร้างสรรค์จากวิธีดังกล่าวนี้ โดยใช้วัสดุและอุปกรณ์ง่าย ๆ เช่น ใช้กระดาษเจาะให้เป็นรูปร่างต่าง ๆ แล้วใช้แปรงจุ่มสีชุดไปมากับตะแกรงลวดเพื่อให้ได้สีกระจายทั่วบริเวณภาพที่ต้องการ เป็นต้น

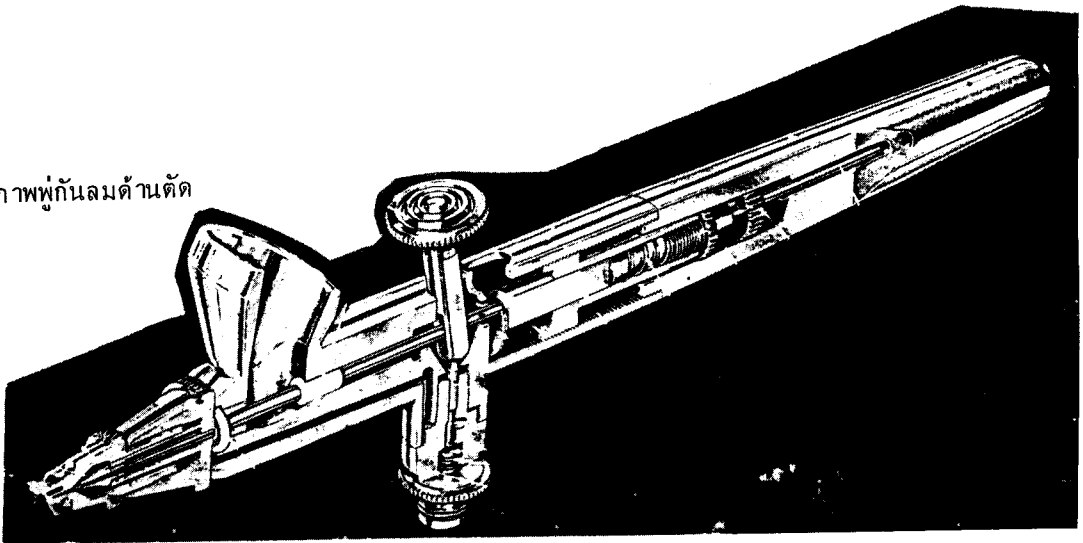
เครื่องพ่นสีโดยทั่ว ๆ ไป นั้นสร้างขึ้นมาเพื่อตกแต่งวัสดุต่าง ๆ เช่น เฟอร์นิเจอร์ ติก รถยนต์ไปจนถึงเครื่องประดับเล็ก ๆ ที่ต้องการให้มีสีสันสวยงาม ต่อมาจึงได้มีผู้คิดเครื่องพ่นสีขนาดเล็กขึ้น ที่สามารถใช้งานได้ละเอียดและประณีต มักใช้กับการสร้างภาพประกอบหนังสือ ตกแต่ง และออกแบบภาพโฆษณาต่าง ๆ เครื่องพ่นสี

ดังกล่าวสามารถใช้งานได้เช่นเดียวกับพู่กัน แต่แตกต่างกันที่ต้องใช้ลมเป็นเครื่องเป่าสี จึงได้เรียกว่าพู่กันลม หรือบางทีก็เรียกปากกาพ่นสี เนื่องจากลักษณะของเครื่องพ่นมีรูปทรงคล้ายปากกา แต่อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปเรียกทับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า แอร์ บรัช ผู้ที่คิดเครื่องพ่นสีขนาดเล็กขึ้นเป็นคนแรกคือ แอนเนอร์ พีเลอร์ (Abner – Peeler) ใน ค.ศ.๑๘๗๘ การสร้างพู่กันลมได้วิวัฒนาการเรื่อยมา โดยปรับปรุงให้สอดคล้องกับงานที่จะใช้มากขึ้น ตลอดจนออกแบบรูปทรงให้หน้าใช้ สะดวกและสวยงามมากขึ้น

ด้วย การทำงานของพู่กันลมนั้นเริ่มด้วยการต่อท่อเข้ากับเครื่องเป่าลมแล้วจึงต่อเข้ากับตัวพู่กันลม เทสีลงในที่ใส่ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกรวยหรือขวด แล้วจึงต่อเข้ากับตัวพู่กันลม หลังจากนั้นจึงกดปุ่มบังคับเพื่อให้สีพ่นออกมาตามความต้องการ

การใช้พู่กันลมสามารถใช้งานได้หลายประเภท เช่น ใช้ในการพ่นลวดลายบนเนื้อ บนเครื่องปั้นดินเผา ก่อนนำไปเคลือบ สร้างภาพบนกระดาษ พ่นลวดลายบนรถยนต์ ตกแต่งสิ่งบวิศุคต่าง ๆ ตลอดจนงานพ่น

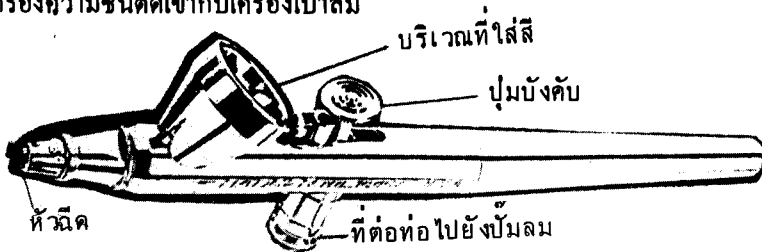
ภาพพู่กันลมด้านตัด

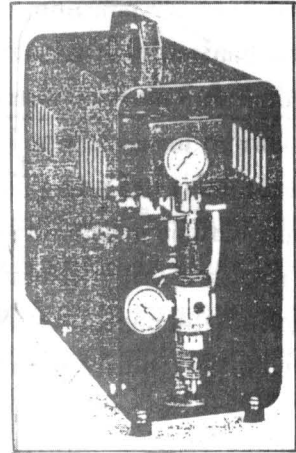
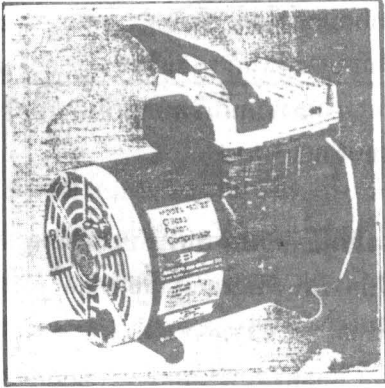

ลักษณะการทำงานของพู่กันลม

พู่กันลมประกอบด้วยส่วนที่เป็นตัวพ่น ซึ่งมีหัวฉีดและเครื่องบังคับใช้กดและโยกให้พ่นสีออกมา และมีท่อเพื่อต่อเข้ากับเครื่องเป่าลม หรือเครื่องบีบลม (air compressors) เนื่องจากประเทศไทยมีอากาศชื้น จึงมักนิยมใช้เครื่องกรองความชื้นติดเข้ากับเครื่องเป่าลม

กระจกให้ได้ลวดลายต่างๆ โดยใช้อลูมินัม ออกไซด์ (Aluminum Oixde) พ่นให้เกิดรอยด้านบนกระจกคล้ายการเจียรนัยกระจก

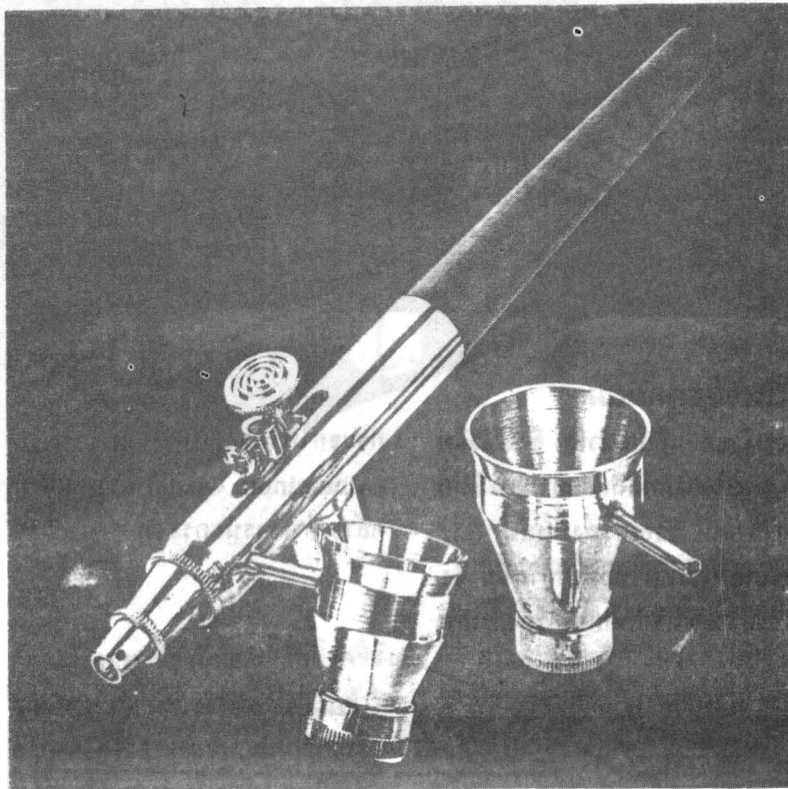

ภาพแสดงส่วนประกอบต่างๆ ของฟุ้งันลม และปั้มลมชนิดต่างๆ

ประเภทของฟุ้งันลม

ฟุ้งันลมแบ่งออกได้ตามวัตถุประสงค์ของการใช้งาน ซึ่งผู้ผลิตออกแบบให้มีลักษณะที่แตกต่างกัน แต่กระบวนการทำงานคงเป็นแบบเดียวกัน และผู้ผลิต

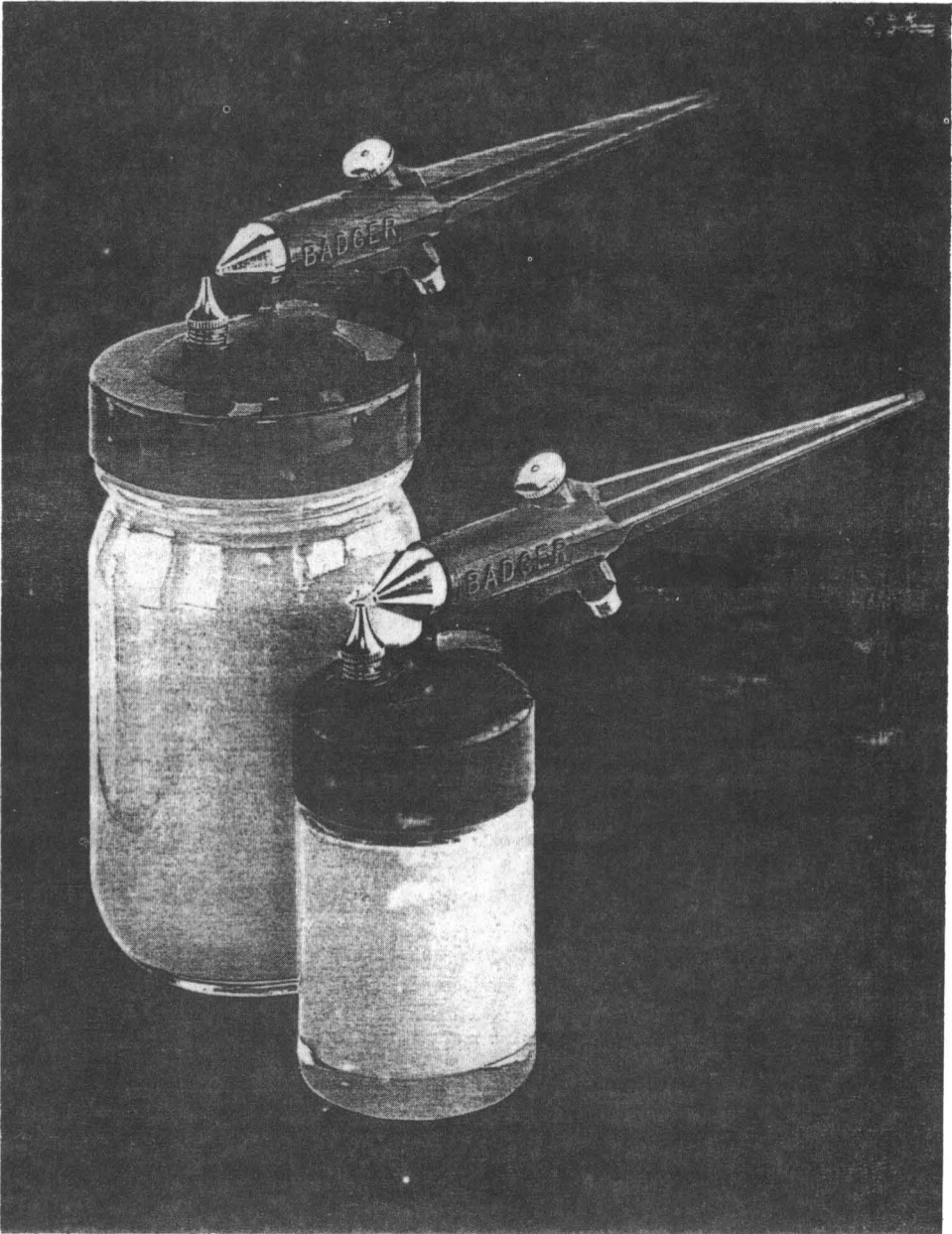
แต่ละบริษัทก็ผลิตรูปทรงที่แตกต่างกันไป แม้ฟุ้งันลมนั้นจะใช้งานประเภทเดียวกันก็ตาม จึงพอประมวลรูปทรงของฟุ้งันลมตามวัตถุประสงค์การใช้งานได้ ดังนี้

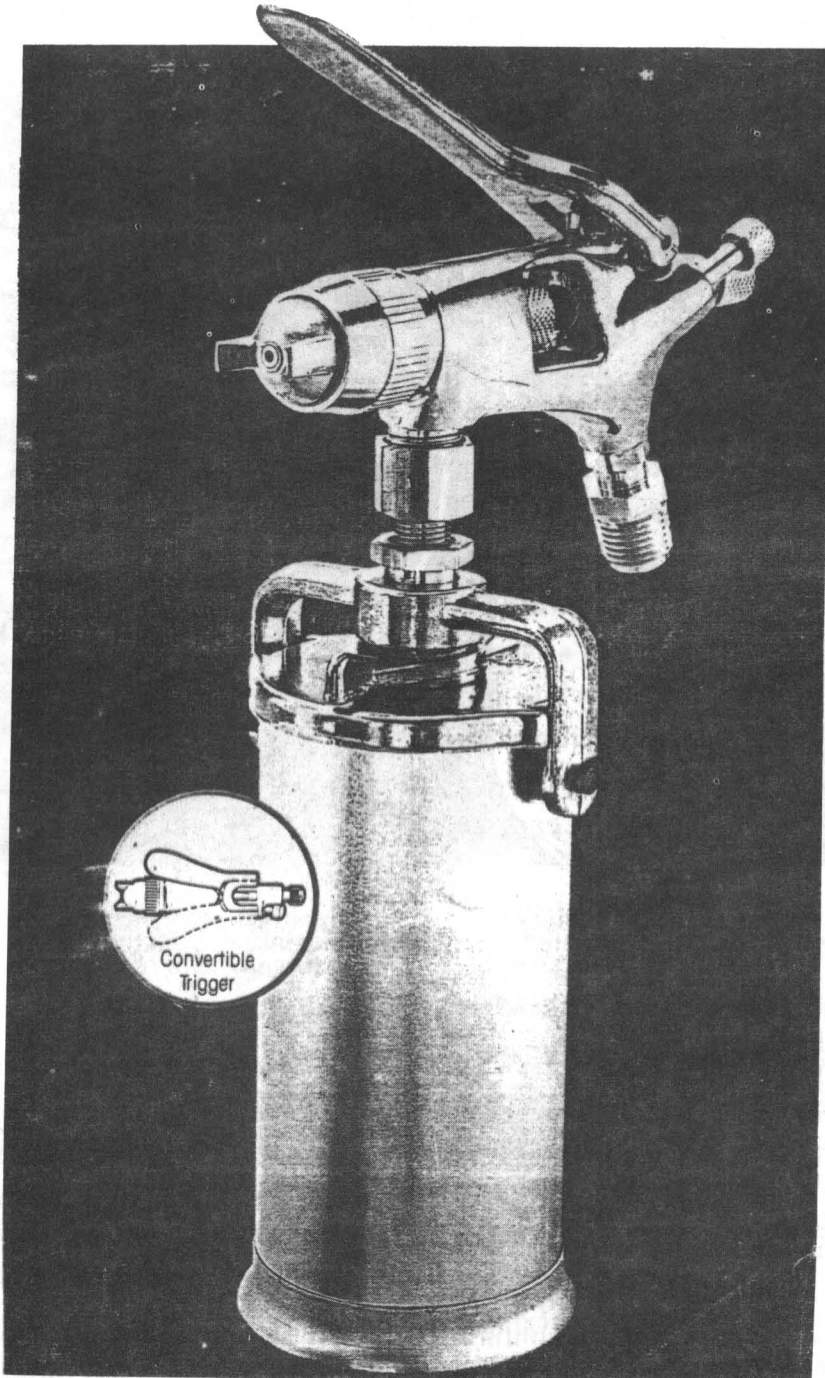
ฟุ้งันลมแบบที่ ๑ เหมาะสำหรับสร้างภาพ บริเวณที่ไม่กว้างมาก เช่น ภาพประกอบหนังสือ หรือ การออกแบบตกแต่งภาพโฆษณาต่าง ๆ สามารถปรับปุ่มบังคับได้ 2 จังหวะเพื่อให้ออกมากหรือน้อยตามต้องการ

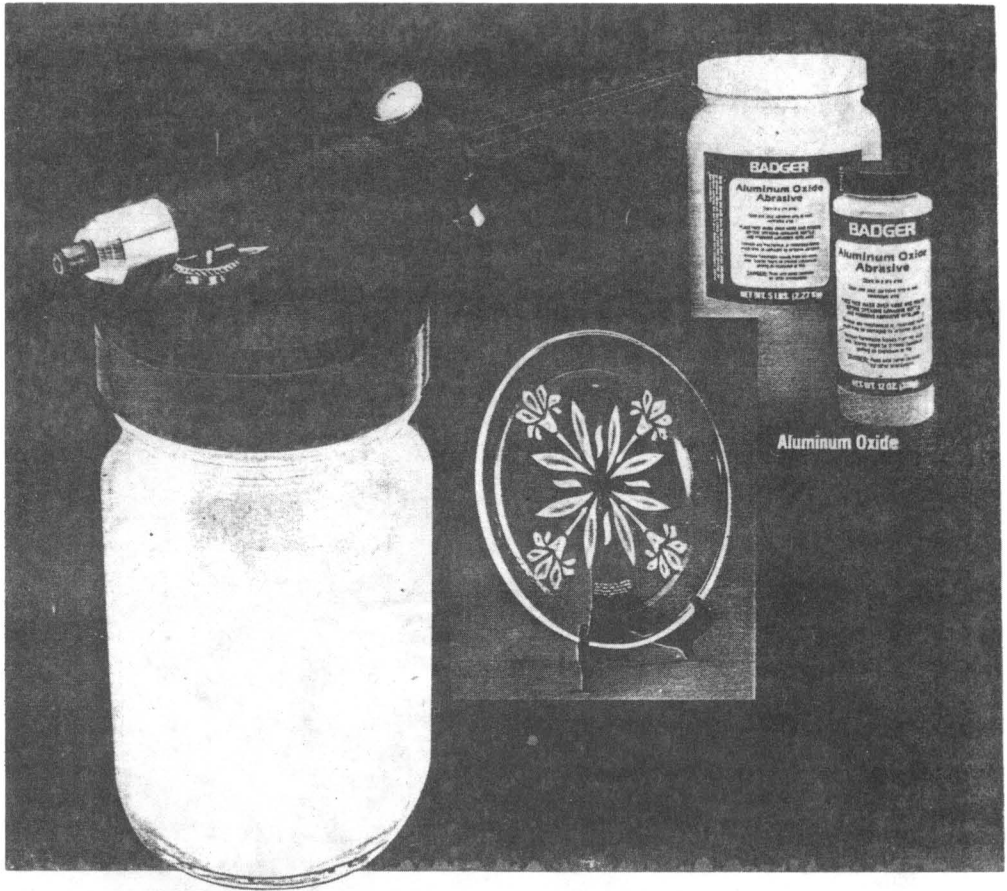
พู่กันลมแบบที่ ๒ เหมาะสำหรับงานที่ต้องพ่นเป็นบริเวณกว้าง เช่น การพ่นตกแต่งวัสดุเครื่องใช้และ
ของเล่นต่าง ๆ ปุ่มบังคับกดได้จังหวะเดียว

พู่กันลมแบบที่ ๓ เหมาะสำหรับงานฟันสีได้ เคลือบ ในงานเครื่องเคลือบดินเผา (ceramics)

พู่กันลมแบบที่ ๔ เหมาะสำหรับการพ่นลวดลายใหญ่ ๆ เช่น ลวดลายบนรถยนต์ เป็นต้น

ฟู่กันลมแบบที่ ๕ เหมาะกับการพ่นกระจกโดยใช้อลูมินัม ออกไซด์ แทนสีพ่น

การสร้างภาพด้วยฟู่กันลม

การสร้างภาพให้ปรากฏขึ้นบนผิววัสดุต่าง ๆ นั้น มีหลายวิธี สิ่งที่สำคัญคือ การเลือกฟู่กันลมและสีให้สอดคล้องกับงานที่ต้องการ ฟู่กันลมสามารถที่จะพ่นให้เป็นรูปแบบต่าง ๆ ได้ โดยการกดปุ่มบังคับปริมาณของสีออกมาตามรูปแบบที่กำหนดไว้ ซึ่งจำเป็นต้องฝึกให้เกิดความชำนาญในการใช้เสียก่อน เช่น เริ่มด้วยการพ่นสีให้เกิดเป็นจุดเส้น ง่าย ๆ บังคับให้ได้เส้นบางเส้นหนาตามต้องการ ต่อจากนั้นจึงพ่นให้เป็นบริเวณกว้างและเรียบ พ่นแสงเงาของวัตถุต่าง ๆ และใช้กระดาษหรือเทปกาวหรือน้ำยาเคลือบ ช่วยในการกันสีบางส่วนเพื่อให้ได้ภาพตามความประสงค์ เมื่อมีทักษะในการใช้เครื่องพ่นสีดังกล่าวแล้วจึงเริ่มการสร้างภาพโดยดำเนินตามขั้นตอนดังนี้

๑. ร่างภาพเบา ๆ บนกระดาษ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดรอยดินสอ ปรากฏบนภาพ กระดาษดังกล่าวควรมีผิวเรียบ, ละเอียดไม่ขรุขระ การร่างภาพควรร่างให้ละเอียด โดยเฉพาะบริเวณที่มีสีต่าง ๆ รวมถึงแสงและเงาให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการพ่นสีคลาดเคลื่อน

๒. ปิดกระดาษกาวหรือเทปกาว ซึ่งมีไว้สำหรับใช้ในงานนี้โดยเฉพาะ มีทั้งที่เป็นกระดาษและเป็นฟิล์ม ถ้าเป็นกระดาษกาวสามารถจะร่างภาพบนกระดาษกาวได้เลย ฟิล์มและกระดาษดังกล่าวมีคุณสมบัติที่ติดและลอกได้ง่าย ไม่ติดแน่นและเหนียวเหมือนเทปกาวทั่วไป

๓. ใช้มีด (cutter) กรีด ไปตามบริเวณที่ต้องการพ่นสี แล้วจึงดึงเทปกาวส่วนนั้นออก

๔. พ่นสีลงตามรูปแบบที่ต้องการ บริเวณที่พ่นสี

แล้วหากไม่ต้องการใช้สีอ่อนปนลงไปอีก ก็สามารถใช้ เทปขาวเคมีที่เกาะออกมาวางทาบลงไปอีกแล้วพ่นสีทับ เนื่องจาก การสร้างสรรค์ภาพมีรูปแบบที่แตกต่างกัน ออกไป ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการใช้งาน บางครั้ง อาจใช้วิธีเขียนภาพด้วยสีหรือดินสอให้ได้ภาพชัดเจน ก่อน แล้วจึงใช้พู่กันกลมพ่นสีทับลงไปอีก เพื่อให้เกิคน้ำหนักสีอ่อนแก่ตามต้องการได้ หรือพ่นสีเป็นภาพเสร็จ แล้วสามารถตกแต่งรายละเอียดโดยการใช้สีระบายทับ บริเวณสีที่พ่นแล้วเหล่านั้นได้อีก เช่น จุดหรือแสงที่ต้องการ ความคมชัด เป็นต้น

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้พู่กันกลม

การใช้พู่กันกลมนั้นอาจประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย แต่ละปัญหาข้อมจะมีสาเหตุ ที่สามารถป้องกันและแก้ไข ได้ดังนี้

๑. เมื่อสีที่พ่นออกมาเป็นเม็ด สาเหตุมาจากผสมสี ข้นเกินไป ดังนั้นควรแก้ด้วยการผสมตัวทำละลายของ สี (solvent) นั้นเพิ่มอีก แล้วลองพ่นดู หากยังเกิดอยู่ก็ ให้ถอดล้าง และตรวจภายในตัวพู่กันกลมว่าผิดปกติหรือไม่

๒. ขณะที่พ่นสีลงบนกระดาษปรากฏว่ากระดาษ โค้งงอ อาจเป็นเพราะว่า การเลือกใช้กระดาษไม่เหมาะสม หรือเป็นเพราะผสมสีจางเกินไป ถ้าสีจางก็ควรเติมเนื้อสี ลงไปอีกเล็กน้อย แล้วพ่นบาง ๆ ทับลงไปอีกทีละน้อย ให้ได้สีตามที่ต้องการ

๓. พ่นแล้วทำให้สีไหลตกเป็นทาง คล้ายการเป่า สีบนกระดาษ ลักษณะแบบนี้เกิดจากการพ่นสีนิ่งอยู่กับที่ นานเกินไป และปลายของพู่กันกลมใกล้กับสิ่งที่พ่นมาก เกินไป ดังนั้นไม่ควรพ่นที่ใดที่หนึ่งนานจนเกินไปและ ให้ปลายพู่กันกลมอยู่ห่างจากสิ่งที่พ่นพอสมควร

๔. ขณะที่พ่นสีหากมีฟองเกิดขึ้น แสดงว่าเครื่องส่วน หัวฉีดของพู่กันกลมอาจหลวม ควรตรวจสอบสกรูต่าง ๆ ให้แน่น ถ้าหลวมก็ปรับให้แน่น แต่อย่าให้แน่นจนเกินไป อาจทำให้สีออกมาผิดปกติได้

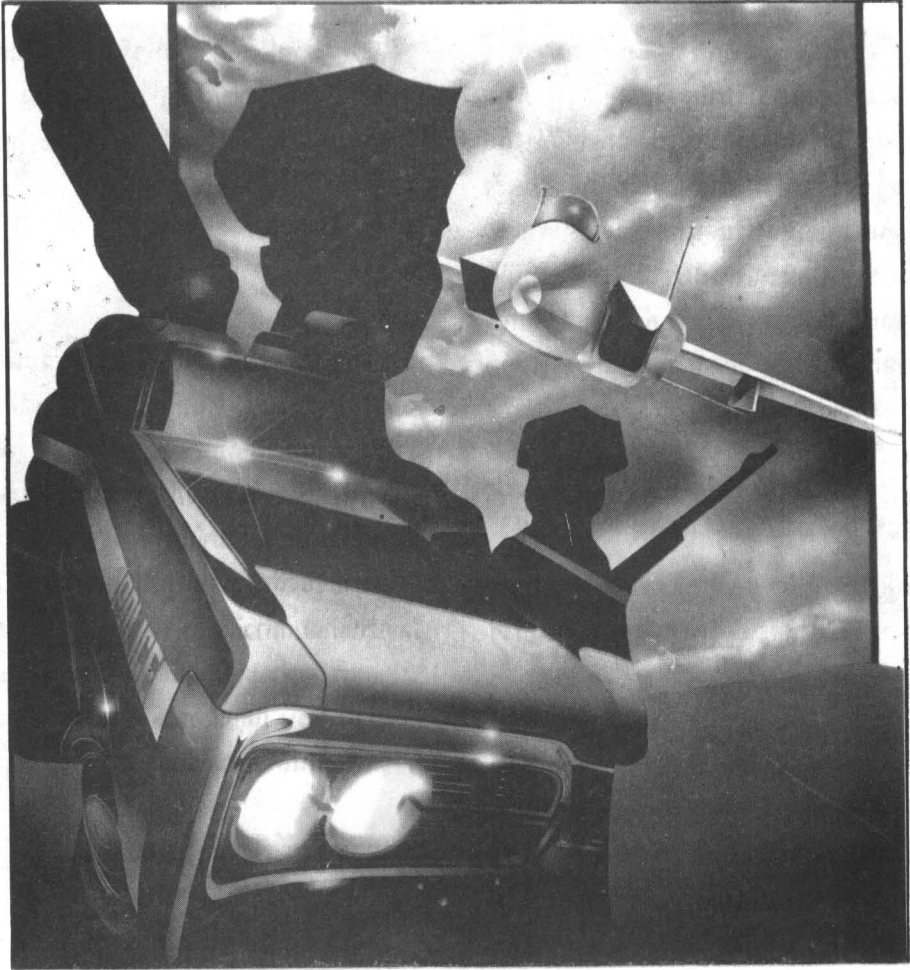
๕. สีที่พ่นออกมาแล้วทิศทางที่ไม่ตรง หรือไม่ เหมือนเดิมมีลักษณะเลอะออกไปทางใดทางหนึ่ง แสดงว่า มีสิ่งของหรือเศษผงติดอยู่ในตัวพู่กันกลม โดยเฉพาะส่วน หัวฉีดควรเปิดตรวจสอบดู

การใช้สีกับพู่กันกลม

ประเภทของสีที่นิยมใช้กับพู่กันกลมนั้นสามารถใช้ กับสีได้ทุกประเภท ที่มีลักษณะเหลว แต่สิ่งที่สำคัญคือ ตัวทำละลายที่จะใช้กับสีแต่ละประเภทต้องเลือกให้สอดคล้องกัน สีที่จะใช้ผสมกันควรเป็นสีประเภทเดียวกัน ในกรณีที่เนื้อสีมีความข้นมาก ก่อนใช้ควรละลายด้วยตัว ทำละลายของสีประเภทนั้น ๆ ในอัตราส่วนที่เหมาะสม โดยประมาณ กล่าวคือ สีน้ำ ๑ ส่วนต่อน้ำ ๑ ส่วน สีน้ำมัน ชนิดเหลว ๑ ส่วนต่อทินเนอร์ ๑ ส่วน สีอะคริลิก ๑ ส่วน ต่อน้ำ ๑ ส่วน แล็กเกอร์ ๑ ส่วน ต่อทินเนอร์ ๒ ส่วน ฯลฯ หากเป็นสีที่ผสมไว้แล้ว สามารถใช้ได้ทันที

การระมัดระวังรักษาพู่กันกลม

พู่กันกลมเป็นเครื่องมือที่บอบบางและละเอียดอ่อน สามารถชำรุดได้ง่ายหากไม่ระมัดระวังรักษา หรือระมัดระวัง ไม่ถูกต้อง สิ่งที่สำคัญที่ควรระมัดระวังคือ ควรทำความสะอาด หลังจากเลิกงานแล้วด้วยวิธีที่ถูกต้อง กล่าวคือ ควรใช้ตัวทำละลายของสีแต่ละชนิด ไล่แทนสีแล้ว พ่น ล้างเครื่องให้สะอาด หลังจากนั้นจึงถอดหัวฉีดออกมา ทำความสะอาดเช็ดสีออกบริเวณเขี้ยวส่วนปลายของหัวฉีด ไม่ให้คราบสีติด อาจแช่ทิ้งไว้สักครู่แล้วเช็ดสีออก การถอดและการประกอบชิ้นส่วนควรกระทำด้วยความ ระมัดระวัง เพราะบางครั้งอาจทำให้ชิ้นส่วนโค้งงอ หรือ ผิดปกติไป การใช้งานอาจมีปัญหาได้ ปัญหาที่พบบ่อยใหญ่ คือ สีอุดตัน อาจแก้ปัญหาโดยถอดล้างและตรวจสอบ สิ่งแปลกปลอมที่ทำให้สีอุดตันนั้น

ภาพโฆษณาที่ทำด้วยฟู่กันลม ผลงาน สมศักดิ์ มงคลเนารัตน์

วินัย โสมดี

บรรณานุกรม

ชัยอนันต์ ชะอุ่มงาม. ประสบการณ์ศิลป์ ๑ เทคนิคการใช้เครื่องฟู่สีขนาดเล็ก ดี แอนด์ เอส, ๒๕๓๐.

ภาพประกอบได้จาก

Badger The Professional Air – Brush Line. Instruction Book. Printed in U.S.A.1982